

TIIVISTELMÄ LAUSUNTOYHTEENVEDOSTA

Luonnos Suomen susikannan hoitosuunnitelmaksi oli lausunnoilla 28.6. – 6.9.2019. Lausunnoista on koottu lausuntoyhteenveto, jonka pohjalta tämä tiivistelmä on tehty.

Lausunnonantajat:

Susikannan hoitosuunnitelman luonnokseen tuli yhteensä 66 lausuntoa ja 4 vastasi, ettei anna asiasta lausuntoa. Lausuntoaika hoitosuunnitelmaan oli 28.6.–6.9.2019. Lausuntoaikaa pidennettiin viikolla alkuperäisestä.

Ministeriöt:

Sisäministeriö, Ympäristöministeriö

Virastot ja laitokset jne.:

Luonnonvarakeskus, Ruokavirasto, Metsähallitus, Suomen riistakeskus, Poliisihallitus, Suomen ympäristökeskus, Saamelaiskäräjät ja Naturvårdsverket

Alueelliset riistaneuvostot:

Kainuun alueellinen riistaneuvosto, Keski-Suomen alueellinen riistaneuvosto, Etelä-Hämeen alueellinen riistaneuvosto, Kaakkois-Suomen alueellinen riistaneuvosto, Lapin alueellinen riistaneuvosto, Oulun alueellinen riistaneuvosto, Pohjanmaan alueellinen riistaneuvosto, Pohjois-Hämeen alueellinen riistaneuvosto, Pohjois-Savon alueellinen riistaneuvosto, Satakunnan alueellinen riistaneuvosto, Varsinais-Suomen alueellinen riistaneuvosto ja Uudenmaan alueellinen riistaneuvosto

Maakuntaliitot ja kunnat:

Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjanmaan liitto, Etelä-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Savon liitto, Etelä-Karjalan liitto, Keski-Pohjanmaan liitto, Etelä-Savon maakuntaliitto, Rannikko-Pohjanmaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon kuntayhtymä, Vöyryn kunta, Varsinais-Suomen liitto, Satakunnan liitto, Uudenmaan liitto ja Mustasaaren kunta

Järjestöt ja yhdistykset:

WWF Suomi, Suomen Luonnonsuojeluliitto, Suomen Luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri, Luonto-Liitto ry, SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto, Eläinoikeuspuolue, Luonnonsuojeluliitto Tapiola ry, Pelkosenniemen luonnonsuojeluyhdistys, Suomen Kennelliitto, Suomen Beaglejärjestö ry, Suomen Harmaahirvikoirajärjestö ry, Suomen pystykorvajärjestö ja Suomen laikokoirajärjestö, Suomen ajokoirajärjestö ry, Suomen Metsästäjälitto, MTK ry, MTK Keski-Pohjanmaa, Intresseföreningen för en levande skärgård r.f., Österbottnens svenska producentförbund r.f., Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund r.f., SLC Åboland, SLC Nyland, Paliskuntain yhdistys, Suomen turkiseläinten kasvattajain liitto (STKL ry)

Riistanhoitoyhdistykset:

Maalahden seudun riistanhoitoyhdistys

Susireviirialueiden yhteistyöryhmät:

Revonlahden susireviiriyhteistyöryhmä, Lieksan susireviiriyhteistyöryhmä

Kansalaispalautteet:

Kaksi lausuntoa yksityishenkilöiltä. Kolme lausuntoa Raasepori-Salon reviiriyhteistyöryhmien jäseniltä.

Ei lausuntoa:

Rajavartiolaitos, Pirkanmaan liitto, Keski-Pohjanmaan liitto, Uudenmaan liitto

Huomioita lausunnoista Suomen susikannan hoitosuunnitelman luonnokseen

Tähän tiivistelmään on koottu lausunnoista ensin yleisiä huomioita hoitosuunnitelmasta ja hoitosuunnitelmaprosessista ja tämän jälkeen tiivistetysti lausuntojen kommentteja hoitosuunnitelman aihealueisiin. Yksityiskohtaisemmat kommentit ovat lausuntoyhteenvedossa. Tiivistelmässä esitetään keskeisiä esille nousevia kommentteja ja näkemyksiä hoitosuunnitelman eri osa-alueisiin.

Hoitosuunnitelman päivittämisen prosessi ja yleisiä kommentteja hoitosuunnitelmasta

Yleisesti ottaen hoitosuunnitelmaluonnosta kuvataan lausunnoissa kokonaisuutena hyväksi ja toimivaksi. Mielpide-eroja nousee esiin, kun mennään hoitosuunnitelman yksityiskohtiin. Muutamissa lausunnoista todetaan, että tarvetta hoitosuunnitelman päivitykselle on.

Muutamissa lausunnoissa tuodaan esille, että hoitosuunnitelman luonnoksessa on tunnistettu susikannan hoitoon liittyviä keskeisiä konflikteja ja että niiden ratkaisemiseksi esitetään useita ratkaisuja. Lisäksi tuodaan esille, että hoitosuunnitelman tavoitteena on sovittaa yhteen susireviirillä asuvien ja toimivien kansalaisten tarpeet sekä toisaalta susikannan suojelun tarpeet ja että tältä osin suunnitelma on onnistunut. Muutamissa lausunnoissa tuodaan esille, että paikallisten ihmisten näkemykset on tärkeää ottaa huomioon susikannan hoidossa. Mustasaaren ja Vöyrin kunnat toteavat, että kunnat tulisi huomioida toimijana hoitosuunnitelmassa.

Hoitosuunnitelman päivitysprosessia kommentoidaan esimerkiksi Suomen Ympäristökeskuksen ja Ympäristöministeriön lausunnoissa. Prosessia kiitetään onnistuneeksi ja tuodaan esille, että prosessin aikana on kuultu monipuolisesti aiheeseen liittyviä asiantuntijoita sekä osallistettu suden kanssa tekemisissä olevia sidosryhmiä. Oulun ja Pohjois-Hämeen alueelliset riistaneuvostot toteavat hoitosuunnitelman päivitykseen liittyvien alueellisten tilaisuuksien olleen hyviä. Tapiola ry:n ja Pelkosenniemen luonnonsuojeluyhdistys toteavat, että prosessissa olisi pitänyt olla monipuolisempi asiantuntijajoukko edustettuna. Suomen Harmaahirvikoirajärjestö toteaa, että hoitosuunnitelman teosta puuttuivat metsästyskoirajärjestöt.

Tapiola ry:n mielestä hoitosuunnitelman luonnos ei sellaisenaan tuo uutta aiempiin verrattuna.

Muutamissa alueellisen riistaneuvostojen ja maakuntaliiton lausunnoissa kysytään, pitäisikö hoitosuunnitelmassa käydä ilmi toimenpiteisiin varatut resurssit.

Pelkosenniemen luonnonsuojeluyhdistyksen mielestä suunnitelmaluonnos ei täytä sille asetettuja vaatimuksia.

Muutamissa lausunnoissa, kuten esimerkiksi Luonnonvarakeskuksen ja Ruokaviraston, esitetään lisäksi muutamia yksityiskohtaisia tarkennuksia sanamuotoihin ja pyydetään korjaamaan pari asiavirhettä.

Suomen riistakeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen lausunnoissa nostetaan esille, että rahoituspäätöksen saanut Life BorealWOLF -hanke olisi hyvä huomioida hoitosuunnitelmassa. Hoitosuunnitelmaluonnokseen on kirjattu, että sitä voidaan täydentää hankkeen osalta, mikäli hankkeen toteutuminen varmistuu.

Susikannan hoidon tavoitteet luku 1.

Susikannan hoidon tavoitteita kommentoidaan monissa lausunnoissa ja yleisesti ottaen ne nähdään hyvinä. Muutamissa lausunnoista kiitetään sitä, että ne on käsitteellisesti eroteltu toisistaan.

Muutamissa lausunnoista esitetään eriävä mielipide suhteessa pienimpään elinvoimaiseen susikantaan: Pirkanmaan luonnonsuojelupiirin mukaan hoitosuunnitelmassa esitetty 25 laumaa on liian alhainen lukema ja MTK Keski-Pohjanmaa arvioi, että jo 15 lisääntyvän parin kanta turvaa Suomen valtion alueella susikannan suojelun tason. Eläinoikeuspuolueen mielestä lyhyen aikavälin tavoitteena pitäisi olla suotuisa suojelutaso ja pidemmän aikavälin tavoitteena suurin mahdollinen kanta. Pelkosenniemen luonnonsuojeluyhdistyksen mukaan Suomen susikannan ekologinen minimi on 50 lisääntyvää laumaa.

Useimmissa lausunnoista yhdytään hoitosuunnitelmassa esitettyyn ajatukseen, että tarkasteltaessa suotuisaa suojelun tasoa Suomen susikantaa tarkasteltaisiin osana Skandinavian ja Venäjän susikantaa. Suotuisan suojelutason tarkastelussa ei Suomen luonnonsuojeluliiton mukaan tulisi laskea Venäjän varaan, koska Venäjä ei ole EU:n jäsen eikä sen susikannasta tiedetä tarpeeksi. Ympäristöministeriö tuo lausunnossaan esille, etteivät luonnoksen kirjaukset populaation suotuisan suojelutason tarkastelusta Fennoskandian tasolla ole onnistuneita ottaen huomioon EU raportoinnin. Ympäristöministeriö toteaa kuitenkin, ettei tämä merkitse, etteikö lajien populaatioiden suhdetta ja vuorovaikutusta naapurimaiden kantoihin voisi ottaa huomioon, ja että yhteistyön lisääminen on kannatettavaa.

Muutamissa lausunnoissa kysytään, pitäisikö suotuisa suojelutaso määritellä lukumääräisesti tai tarkemmin.

Susien laittoman tappamisen vähentäminen luku 2.1.2.

Monissa lausunnoista, kuten esimerkiksi Ympäristöministeriön, Suomen ympäristökeskuksen, Suomen riistakeskuksen, Metsähallituksen Luontopalveluiden, Satakuntaliiton ja ympäristöjärjestöjen tuodaan esille, että pidetään hyvänä laittoman tappamisen käsittelyä hoitosuunnitelmassa. Muutamissa lausunnoissa tuodaan esille, että toimenpide-ehdotuksia koskien laittoman tappamisen vähentämistä esimerkiksi viestinnän keinoin ja erävalvontaa tehostamalla pidetään toimivina. Muutamissa lausunnoista tuodaan esille, että ollaan yhtä mieltä siinä, että ehdotus Metsähallituksen erävalvojien oikeuksien lisäämisestä on hyvä. Lisäksi tuodaan esille (Metsähallituksen Luontopalvelut), että hoitosuunnitelmaluonnoksessa puhutaan selkeästi ja kiertelemättä laittomasta tappamisesta.

Osassa lausuntoja (mm. Uudenmaan ja Pohjanmaan maakuntaliitto, MTK ry) ollaan sitä mieltä, että luvallisella metsästyksellä on vähentävä vaikutus suden laittomaan tappamiseen.

Suomen harmaahirvikoirajärjestön lausunnossa tuodaan esille, että luonnoksessa syyllistettiin liikaa paikallisia ihmisiä salametsästysasiassa ja Suomen pystykorvajärjestön mielestä metsästäjien leimaaminen salametsästäjiksi on saanut oudon korostuneen aseman luonnoksessa.

Luonnonvarakeskus toteaa, että käynnistyvässä LIFE-hankkeessa tuotetaan työkaluja erävalvonnan toiminnan tukemiseksi.

Vahinkojen korvaaminen 2.1.1., ennakointi 2.2.1. ja vahinkojen ennaltaehkäisy 2.2.3.

Useimmat lausunnonantajat (Suomen riistakeskus, tuottajajärjestöt, metsästys- ja ympäristöjärjestöt, alueelliset riistaneuvostot, maakuntaliitot ja kunnat) käsittelevät lausunnoissaan susivahinkojen ennaltaehkäisyä ja vahinkojen korvaamista. Suurimassa osassa lausuntoja pidetään hyvänä hoitosuunnitelman kirjausta siitä, että susien aiheuttamat kotieläin- ja koiravahingot korvataan täysimääräisesti. Aiheeseen liittyen todetaan monissa lausuntoja, että vahingot tulisi korvata myös mahdollisimman nopeasti. Vahinkojen ennaltaehkäisyä koskeva viestintä ja resurssit vahinkojen ehkäisyyn nostetaan monissa lausunnoista esille tärkeänä asiana.

Yksityiskohdissa on erovaihtoehtoja sen suhteen, että osa lausunnonantajista näkee tarpeellisenä tarkentaa korvaussummien määräytymisperusteita samoin kuin vahinkojen ehkäisyyn tukevan tuen määräytymisehtoja sekä maksajaa. Osa lausunnonantajista kuten Uudenmaan liitto, SLC Nyland, MTK ry ja MTK Keski-Pohjanmaa toteaa, että valtion tulisi korvata vahinkojen ennaltaehkäisyyn liittyvät kulut. Osa on sitä mieltä, että esimerkiksi petoaitojen lisäksi tulisi korvata myös huoltoon liittyvät kulut. Pohjanmaan alueellinen riistaneuvosto pitää lausunnossaan hyvänä esitystä, että selvitetäisiin mahdollisuudet käyttää Maaseuturahastoa petovahinkojen ennaltaehkäisyssä. Luonto-Liiton ja Tapiola ry:n mielestä EU:n myöntämää tukea petovahinkojen ehkäisyyn tulisi markkinoida näkyvämmiin. SLC r.f:n ja MTK:n lausunnossa todetaan, ettei maaseuturahaston varoilla tulisi rahoittaa petovahinkojen ehkäisyä. Luonto-Liitto esittää, että vahingonkorvauksia maksaessa tulisi huomioida se, onko vahinkoja pyritty ehkäisemään. Pelkosenniemen luonnonsuojeluyhdistyksen mielestä korvausten maksamiseen tulee suhtautua kriittisesti ja niitä tulee maksaa vain alueilla, joilla on kestävä susikanta.

Muutamissa lausunnoissa esitetään muutoksia siihen, mitä kaikkea korvaussumma kattaa ja mihin se perustuu: esimerkiksi MTK Keski-Pohjanmaan mukaan omavastuun tulisi olla 0 euroa ja Pohjanmaan liiton mukaan korvauksen olisi vastattava jälleenhankinta-arvoa. MTK ry tuo esille lausunnossaan, että korvauksen ulkopuolelle jää kaikki lisätyö, mitä aiheutuu vahinkojen selvittelystä, karkottuneiden eläinten etsimisestä ja kokoamisesta.

Suomen Metsästäjäliiton ja koirajärjestöjen lausunnoissa tuodaan esille, että susikonfliktissa isossa roolissa ovat koiravahingot. Tuodaan esille, että suunnitelman isona haasteena on vastata koiravahinkoihin liittyvään kysymykseen ja tuodaan esille huoli koirametsästyksen tulevaisuudesta. Koiravahinkojen ennaltaehkäisyssä esille nousevat lausunnoissa esimerkiksi GPS-pannoilla saatava paikkatieto susista ja turvaliivien kehittäminen.

Lisäksi STKL ry:n sekä esimerkiksi Pohjanmaan liiton ja Österbottens svenska producentförbund:n lausunnoissa tuodaan esille, että hoitosuunnitelmassa ei mainittu turkiseläimiin kohdistuvia vahinkoja ja että ne tulisi hoitosuunnitelmassa mainita.

Ruokavirasto tuo esille, että kohdassa 2.1. olisi hyvä mainita maaseutuelinkeinoviranomaisten roolista vahingon toteajana ja arvioijana.

Muutamissa lausunnoissa nostetaan esille, että esitys Riistavahinkotieto-palvelusta on kannatettava.

Reagointi toistuvaa haittaa ja ongelmia sekä vahinkoja tai uhkaa aiheuttaviin susiin 2.2.2.

Pääosassa lausuntoja, joissa kommentoidaan ”Huolta, uhkaa ja vaaraa aiheuttavan suden määrittelyä”, todetaan taulukon selventävän viranomaisten roolia eri tilanteissa. Poliisihallituksen ja SLL:n lausunnossa tuodaan esille, että taulukossa kohta 2B on päällekkäinen kohdan 3 kanssa ja että se tulisi tarpeettomana poistaa.

MTK Keski-Pohjanmaan lausunnossa tuodaan esille, että susien läsnäolon vaikutus ihmisten jokapäiväiseen elämään tulisi huomioida. Poliisi- ja riistanhoitoviranomaisten on puututtava välittömästi ja riittävin resurssein susien aiheuttamiin turvallisuusuhkiin..

Muutamissa lausunnoissa ollaan sitä mieltä, että on hyvä, että hoitosuunnitelmassa avataan omaehtoista karkottamista.

Kainuun alueellisen riistaneuvoston, ja yksityishenkilön lausunnossa nostetaan esille haaskojen käyttö ja niiden haitalliset vaikutukset susiin mm. ihmisarkuuden menetyksenä.

Muutamassa alueellisen riistaneuvoston ja kuntien lausunnoissa tuodaan esille susiin liittyvät muut kustannukset kuten koulukyydit. Parissa niistä ehdotetaan, että valtion tulisi korvata koulukyydit ja että aiheesta tulisi mainita hoitosuunnitelmassa.

Muutamissa lausunnoissa, kuten Rannikko-Pohjanmaan kuntayhtymän, Pohjanmaan liiton, Österbottens Svenska Producenter:n ja SLC Nyland:n lausunnoissa todetaan, että poikkeuslupaprosessia tulisi sujuvoittaa.

Muutamissa lausunnoista kommentoidaan myös karkotukseen liittyviä kirjauksia. Luonto-Liiton lausunnoissa tuodaan esille, että esimerkiksi erilaisia karkotusmenetelmiä olisi hyvä testata. Oulun alueellinen riistaneuvosto tuo esille, että karkotuksiin liittyvää lupamenettelyä tulisi tarkistaa toiminnan sujuvoittamiseksi. Muutamissa lausunnoissa tuodaan myös esille, että karkotuksia koskevat menettelyt tulisi määritellä tarkemmin ja että karkotusten tehokkuudesta tarvittaisiin tietoa.

Syventyvä ja laajentuva tieto susikannasta 2.3.

Melko useassa alueellisten riistaneuvostojen, maakuntaliittojen ja ympäristöjärjestöjen lausunnoissa nostetaan esille, että pannoituksia pidetään tärkeinä. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Satakuntaliitto, Tapiola ry ja Oulun alueellinen riistaneuvosto toteavat, että niiden toteuttamiseen liittyvää säätelyä olisi kevennettävä. Pohjanmaan ja Oulun alueelliset riistaneuvostot toteavat, että GPS-pantaseurantaa tulee kehittää. Tuodaan esille, että Pannoitusten todetaan olevan tärkeitä niin kannanseurannan, vahinkojen ennaltaehkäisyyn, tiedon tuottamisen kuin laittoman tappamisen ehkäisyyn näkökulmasta. Pannoituksista saatavan tiedon hyödyntäminen mainitaan myös koirajärjestöjen lausunnossa.

Muutamissa lausunnoista tuodaan esille, että kanta-arvion ja sen menetelmien kehittäminen edelleen on tärkeää. Muutamissa lausunnoista todetaan, että hoitosuunnitelmaluonnoksessa esitetty kansalaishavaintojen keräämisen kehittäminen on tärkeää.

Muutamissa lausunnoissa todetaan, että DNA-perusteisen seurannan jatkaminen ja laajentaminen on hyvä asia. Muutamissa lausunnoissa korostetaan myös tieteellisen tutkimuksen hyödyntämisen tärkeyttä ja siihen liittyvään viestintään panostamista.

Luonnonvarakeskuksen lausunnossa on muutamia tarkennuksia lukuun 2.3.

Hallinnon, tutkimuksen ja sidosryhmien välisen vuoropuhelun kehittäminen 2.4.

Melko useassa alueellisten riistaneuvostojen, maakuntaliittojen ja muutamien järjestöjen lausunnoissa nostetaan esille, että reviiiryhteistyöryhmien kehittäminen on tärkeää ja että niillä on

rooli susikannan hoidon parantamisessa. Lisäksi muutamissa lausunnoista tuodaan esille, että suunnitelmassa esitettyjä tilaisuuksia (esim. ylimaakunnalliset tilaisuudet) pidetään hyvänä.

Osassa lausuntoja tuodaan esille tiedon kansantajuistamisen tärkeys. Lisäksi tuodaan esille, että viestintä ja avoin vuorovaikutus on tärkeää luottamuksen rakentamiselle. Sutta koskevan tiedon lisäksi on tärkeää tuoda esille, miten viranomaiset toimivat eri asteisissa suden ja ihmisen kohtaamisissa ja miten mahdollisten uhkaavaksi koettujen tilanteiden kanssa on meneteltävä.

Monissa lausunnoissa korostetaan viestinnän, tiedonjakamisen ja vuoropuhelun merkitystä hallinnon, tutkimuksen ja sidosryhmien välillä.

Rajat ylittävä yhteistyö 2.5.

Monessa lausunnoista, kuten Suomen ympäristökeskuksen, Ympäristöministeriön, Metsähallituksen, Etelä-Karjalan liiton, Luonto-Liiton, WWF Suomen, useimpien alueellisten riistaneuvostojen, tuodaan esille, että kansainvälistä yhteistyötä pidetään tärkeänä.

Muutamissa lausunnoissa nostetaan myös esille tavoite saada susia Skandinaviaan, jotta Skandinavian susikannan geneettinen monimuotoisuus turvattaisiin.

Paliskuntain yhdistys lausuu, ettei pidä kannatettavana esitystä luonnonarvokaupasta. WWF Suomi toteaa, että kohdan esitys luonnonarvokaupasta on lupaava. Suomen luonnonsuojeluliitto toteaa, että luonnonarvokauppaa tai reviiripohjaisia korvausmalleja kannattaisi kokeilla muuallakin poronhoitoalueella.

Monilajinen kannanhoito 2.6.1.

Muutamissa alueellisten riistaneuvostojen lausunnoissa nostetaan esille monilajinen kannanhoito ja sitä pidetään tärkeänä kokonaisuutena. Luonto-Liitto toteaa, että on hyvä, että suurpetojen vaikutus hirvikantaan otetaan huomioon hirven kannanhoidossa. SLC Åboland:in ja SLC:n lausunnossa tuodaan esille, että sorkkaeläinten kantaa ei saisi kasvattaa, koska korkeampi sorkkaeläinkanta lisää taimikkotuhoja.

MTK toteaa lausunnossaan, että suurpetojen vaikutus hirvieläinkantoihin ja metsästyksen suunnitteluun on välttämätöntä huomioida. MTK kannattaa monilajisen kannanhoidon näkökulmaa. MTK vastustaa jyrkästi, että monilajisen kannanhoidon perusteella vahva suurpetokanta tulisi huomioida alueellisissa hirvikantatavoitteissa.

Ympäristöministeriö tuo esille lausunnossaan, että hoitosuunnitelmassa on käsitelty verrattain suppeasti hirvieläinten ja suden suhdetta. Ministeriön mielestä jatkossa pitäisi paneutua enemmän valkohäntäpeurakantojen merkitykseen.

Susien kannanhoidollinen metsästys 2.6.2

Susikannan hoitosuunnitelma luonnoksessa esitellään kannanhoidollisen metsästyksen -hanke, ja todetaan, että mikäli EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisu mahdollistaa, Suomessa sallitaan suden kannanhoidollinen metsästys. Useimmissa lausunnoissa otetaan kantaa hankkeeseen. Suurimmalta osin hanketta kannatetaan, kuitenkin lausunnoissa asiaa koskevissa yksityiskohdissa ja ehdoissa on eroja.

Luonto-Liitto toteaa lausunnossaan, ettei kannanhoidollista metsästystä pidä sallia.

Poronhoitoalueen susikannan hoito 3.1.

Paliskuntain yhdistys, Saamelaiskäräjät, Kainuun ja Oulun alueellinen riistaneuvosto tuovat esille, että kirjaukset poronhoitoalueen osalta koskien susikannan rajoittamista ovat tärkeitä. Paliskuntain yhdistys ja Saamelaiskäräjät tuovat esille, että suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen on varattava vuosittain riittävästi määrärahoja.

Metsähallituksen Luontopalvelut toteaa, että poronhoitoalueen osalta hoitosuunnitelmaluonnoksesta puuttuvat selkeät linjaukset ja kirjaukset, ja lisäksi Luontopalvelut toteaa, että Metsähallitus tulisi mainita seurantaan tekevänä organisaationa erityisesti Pohjois-Suomessa. Suomen luonnonsuojeluliitto on sitä mieltä, että lisääntyviä laumojia tulisi myös olla Lapissa. Myös WWF Suomi, Tapiola ry, Luonto-Liitto ja Pelkosenniemen luonnonsuojeluyhdistys tuovat esille, että poronhoitoaluetta pitäisi voida tarkastella niin, että siellä voisi olla lisääntyviä susipareja.

Paliskuntain yhdistys toteaa lausunnossaan, että suurpetojen haaskakuvaus tulisi poronhoitoalueella kieltää, koska se lisää paikallisesti porovahinkoja.

Metsäpeura 3.2.

Suomen riistakeskuksen lausunnossa todetaan, että on tärkeää linjata käytännönläheisesti suden ja metsäpeuran suojelun suhdetta. Suomen Ympäristökeskus toteaa, että suurpetojen kokonaissaalistuspainetta joudutaan mahdollisesti tarkastelemaan uudelleen metsäpeurojen suojelemiseksi ja että se voi merkitä jopa kokonaisten susilaumojen poistoa sen jälkeen, kun susikanta on saavuttanut suotuisan suojelutason.

Metsähallituksen Eräpalvelut on sitä mieltä, että metsäpeurakannan suojelun käsittely susikannan hoidon erityiskysymyksenä on tärkeää. Eräpalveluiden mielestä hoitosuunnitelmassa tulisi pohtia luontodirektiivin 16 artiklan suomia mahdollisuuksia suden metsäpeurakantaan kohdistaman saalistuksen vähentämiseksi.

Etelä-Pohjanmaan liitto toteaa, että on tärkeää, että hoitosuunnitelman valmistelussa on huomioitu metsäpeurakannan hoitosuunnitelma.

Muutamissa alueellisten riistaneuvostojen lausunnoissa tuodaan esille, että hoitosuunnitelmaan tulisi laatia linjaukset ottaen huomioon Metsäpeura Life -hanke tai todeta, että metsäpeurakantaa voi olla tarpeen suojella hirvi- ja susikantoja säätelemällä. Lisäksi metsäpeura kohtaa kommentoidaan muutamissa maakuntaliittojen, järjestöjen ja Lieksan reviiiryhteistyöryhmän lausunnossa.

SLL toteaa, että metsäpeuran suojelun varjolla ei voida hyväksyä suden metsästystä ennen kuin susikanta täyttää pienimmän elinvoimaisen kannan koon ja metsäpeura on rauhoitettu metsästykseltä.

Villikoirat ja koirasudet luonnossa 3.3.

Lausunnoissa, joissa kommentoidaan koirasusiin, villikoiiriin ja susien siirtoistutuksiin liittyviä kirjauksia, pidetään niitä pääosin hyvänä.

Uudenmaan alueellisen riistaneuvoston mielestä koirasusien poistamisesta on tehty hoitosuunnitelmassa liian hidasta ja byrokraattista. Suomen Metsästäjäliitto edellyttää, että Suomessa otetaan käyttöön lajipuhtauden varmistavat uusimmat tutkimusmenetelmät sekä tehokkaat toimenpiteet 1–4 polven koirasusien poistamiseen luonnosta. Luonnonvarakeskus ehdottaa muutamaa asiatar kennusta koirasusia koskevaan kirjaukseen.

Sairaudet 3.4.

Ruokavirasto ja Luonnonvarakeskus ehdottavat muutamia tarkennuksia sairauksia käsittelevään lukuun.